

ੴ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹਿ॥

ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਸਾਰ ਪੱਤਰ

ਲੜੀ/ਅੰਕ ਨੰ: 17/12

ਦਸੰਬਰ 2016 - ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਪੌਰ-ਮਾਘ 548

ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਦਿਹਾੜੇ

ਦਸੰਬਰ 2016 ਅਤੇ ਜਨਵਰੀ 2017

ਗੁਰਗੱਦੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ	੧੮ ਮੱਘਰ	(02-12-16)
ਸ਼ਹੀਦੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ	੨੦ ਮੱਘਰ	(04-12-16)
ਜਨਮ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਜੀ	੨੯ ਮੱਘਰ	(13-12-16)
ਸ਼ਹੀਦੀ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਅਤੇ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੋਰ ਸ਼ਹੀਦ	੮ ਪੌਰ	(22-12-16)
ਸ਼ਹੀਦੀ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ	੧੩ ਪੌਰ	(27-12-16)
ਜੋੜ-ਮੇਲਾ ਮੁਕਤਸਰ (ਮਾਘੀ)	੧ ਮਾਘ	(14-01-17)
ਨੀਂਹ-ਪੱਥਰ ਸੱਚਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ	੧ ਮਾਘ	(14-01-17)
ਚਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮੋਰਚਾ	੭ ਮਾਘ	(20-01-17)
ਜਨਮ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦ	੧੪ ਮਾਘ	(27-01-17)

www.gurmatparsar.com

ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਸਾਰ ਸੇਵਾ ਸੋਸਾਇਟੀ (ਰਜਿ.)

ਰਜਿਸਟਰਡ ਆਫਿਸ : #1444, ਸੈਕਟਰ 34-ਸੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਫੋਨ: 98761-77803

ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਦਫਤਰ : ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਸਾਰ ਭਵਨ, ਛੱਜੂਮਾਜਰਾ ਰੋਡ,

ਸੰਨੀ ਇਨਕਲੇਵ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਮੁੰਡੀ ਖਰੜ, ਫੋਨ: 0160-5009844, 94171-90438

Join us at Facebook or mail at : gurmatparsar7@gmail.com

ਪੋਖਿ ਤੁਖਾਰੁ ਨ ਵਿਆਪਈ॥ (ਜੀਵਨ - ਜੁਗਤਿ)

ਪੋਖਿ ਤੁਖਾਰੁ ਨ ਵਿਆਪਈ ਕੰਠਿ ਮਿਲਿਆ ਹਰਿ ਨਾਹੁ ॥
 ਮਨੁ ਬੋਧਿਆ ਚਰਨਾਰਬਿੰਦ ਦਰਸਨਿ ਲਗੜਾ ਸਾਹੁ ॥
 ਓਟ ਗੋਵਿੰਦ ਗੋਪਾਲ ਰਾਇ ਸੇਵਾ ਸੁਆਮੀ ਲਾਹੁ ॥
 ਬਿਖਿਆ ਪੋਹਿ ਨ ਸਕਈ ਮਿਲਿ ਸਾਧੂ ਗੁਣ ਗਾਹੁ ॥
 ਜਹ ਤੇ ਉਪਜੀ ਤਹ ਮਿਲੀ ਸਚੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਸਮਾਹੁ ॥
 ਕਰੁ ਗਹਿ ਲੀਨੀ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮਿ ਬਹੁੜਿ ਨ ਵਿਛੁੜੀਆਹੁ ॥
 ਬਾਰਿ ਜਾਉ ਲਖ ਬੇਰੀਆ ਹਰਿ ਸਜਣੁ ਅਗਮ ਅਗਾਹੁ ॥
 ਸਰਮ ਪਈ ਨਾਰਾਇਣੈ ਨਾਨਕ ਦਰਿ ਪਈਆਹੁ ॥
 ਪੋਖੁ ਸੁਹੰਦਾ ਸਰਬ ਸੁਖ ਜਿਸੁ ਬਖਸੇ ਵੇਪਰਵਾਹੁ ॥

ਮਾਝ ਬਾਰਹਮਾਹਾ (ਮਃ ੫) - ਅੰਗ ੧੩੫

ਪਦ ਅਰਥ:-ਪੋਖਿ-ਪੋਹ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ॥ ਤੁਖਾਰੁ-ਕੱਕਰ, ਕੋਰਾ । ਨ ਵਿਆਪਈ-ਜੋਰ ਨਹੀਂ ਪਾਂਦਾ । ਕੰਠਿ-ਗਲ ਵਿਚ, ਗਲ ਨਾਲ (ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ) । ਨਾਹੁ-ਨਾਥ, ਖਸਮ, ਪਤੀ। ਬੋਧਿਆ-ਵਿੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਚਰਨਾਰਬਿੰਦ-ਚਰਨ-ਅਰਬਿੰਦ, ਚਰਨ ਕਮਲ । ਦਰਸਨਿ-ਦੀਦਾਰ ਵਿਚ । ਸਾਹੁ-ਇਕ ਇਕ ਸਾਹ, ਬ੍ਰਿਤੀ । ਲਾਹੁ-ਲਾਭ । ਬਿਖਿਆ-ਮਾਇਆ । ਸਾਧੂ-ਗੁਰੂ । ਗੁਣ ਗਾਹੁ-ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ, ਗੁਣਾਂ ਵਿਚ ਚੁੱਭੀ । ਜਹ ਤੇ-ਜਿਸ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ । ਸਮਾਹੁ-ਲਿਵ । ਕਰੁ-ਹੱਥ । ਗਹਿ-ਫੜ ਕੇ । ਪਾਰਬ੍ਰਹਮਿ-ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਨੇ । ਬਾਰਿ ਜਾਉ-ਮੈਂ ਵਾਰਨੇ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ । ਬੇਰੀਆ-ਵਾਰੀ । ਅਗਮ-ਅਪਹੁੰਚ । ਅਗਾਹੁ-ਅਗਾਧ, ਡੂੰਘੇ ਜਿਗਰੇ ਵਾਲਾ । ਸਰਮ-ਲਾਜ । ਸਰਮ ਪਈ-ਇੰਜਤ ਰੱਖਣੀ ਪਈ । ਦਰਿ-ਦਰ ਉੱਤੇ । ਸੁਹੰਦਾ-{ਅਸਲ ਲਫਜ਼ 'ਸੋਹੰਦਾ' ਹੈ, ਪਾਠ 'ਸੁਹੰਦਾ' ਕਰਨਾ ਹੈ । ਅੱਖਰ 'ਸ' ਦੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਲਗਾਂ ਵਰਤੀਆਂ ਹਨ} ਸੋਹਣਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ।

ਅਰਥ :- ਪੋਹ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਜਿਸ ਜੀਵ-ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਗਲ ਨਾਲ (ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ) ਪ੍ਰਭੂ-ਪਤੀ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੱਕਰ (ਮਨ ਦੀ ਕਠੋਰਤਾ, ਕੋਰਾਪਨ) ਜੋਰ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ, (ਕਿਉਂਕਿ) ਉਸਦੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦੀਦਾਰ ਦੀ ਤਾਂਘ ਵਿਚ ਜੁੜੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸੋਹਣੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਵਿੱਝਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ।

ਜਿਸ ਜੀਵ-ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ ਗੋਬਿੰਦ ਗੋਪਾਲ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰਭੂ-ਪਤੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਲਾਭ ਖੱਟਿਆ ਹੈ, ਮਾਇਆ ਉਸ ਨੂੰ ਪੋਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ, ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਵਿਚ ਚੁੱਭੀ ਲਾਈ ਹੈ । ਜਿਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਤੋਂ ਉਸ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ ਹੈ, ਉਸੇ ਵਿਚ ਉਹ ਜੁੜੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਲਿਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ । ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਨੇ (ਉਸ ਦਾ) ਹੱਥ ਫੜ ਕੇ (ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ) ਜੋੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਮੁੜ (ਉਸ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੋਂ) ਵਿੱਛੜਦੀ ਨਹੀਂ । (ਪਰ) ਉਹ ਸੱਜਣ ਪ੍ਰਭੂ ਬੜਾ ਅਪਹੁੰਚ ਹੈ, ਬੜਾ ਡੂੰਘਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਸ ਤੋਂ ਲਖ ਵਾਰੀ ਕੁਰਬਾਨ ਹਾਂ । ਹੇ ਨਾਨਕ ! (ਉਹ ਬੜਾ ਦਿਆਲ ਹੈ) ਦਰ ਉੱਤੇ ਡਿੱਗਿਆਂ ਦੀ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਇੰਜਤ ਰੱਖਣੀ ਹੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ।

ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਉਹ ਬੇ-ਪਰਵਾਹ ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਹਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੋਹ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਸੁਹਾਵਣਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸੁਖ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ੧੧॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ (ਜੀਵਨ ਬਿਓਰਾ)

- ਨਾਂ : ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ
- ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਮਾਂ : 20 ਅਕਤੂਬਰ 1469 ਈ: 1526 ਬਿ: ਕੱਤਕ ਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ
- ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਸਥਾਨ : ਰਾਏ ਭੋਇ ਦੀ ਤਲਵੰਡੀ (ਜਿਲਾ ਸ਼ੇਖੂਪੁਰਾ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ)
ਅਜ ਕੱਲ੍ਹ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ
- ਪਿਤਾ ਜੀ : ਸ੍ਰੀ ਕਲਿਆਣ ਦਾਸ ਮਹਿਤਾ ਜੀ
- ਮਾਤਾ ਜੀ : ਮਾਤਾ ਤ੍ਰਿਪਤਾ ਜੀ
- ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲ : ਮਾਤਾ ਸੁਲੱਖਣੀ ਜੀ
- ਸੰਤਾਨ : ਬਾਬਾ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਲਖਮੀ ਦਾਸ ਜੀ
- ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ : ਧੁਰੋਂ (ਆਪਿ ਨਰਾਇਣੁ ਕਲਾ ਧਾਰਿ ਜਗ ਮਹਿ ਪਰਵਰਿਯਉ)
- ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣ ਦਾ
- ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨ : 7 ਸਤੰਬਰ 1539 ਈ: (ਅਸੂ ਵੱਦੀ 1596 ਬਿ:) ਨੂੰ ਕਰਤਾਰਪੁਰ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ)
- ਕੁਲ ਆਯੂ : ਤਕਰੀਬਨ 70 ਸਾਲ
- ਗੁਰਬਾਣੀ ਵੇਰਵਾ : 974 ਸ਼ਬਦ, (17 ਰਾਗਾਂ ਵਿੱਚ)
- ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਯਾਤਰਾਵਾਂ : 4 ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ 24 ਸਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ । ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ, ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼, ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਬਰਮਾਂ, ਸ੍ਰੀ ਲੰਕਾ, ਭੂਟਾਨ, ਤਿੱਬਤ, ਸਿਕਮ, ਨੇਪਾਲ, ਮੰਗੋਲੀਆ, ਤੁਰਕੀ, ਰੂਸ, ਇਟਲੀ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਈਰਾਨ, ਇਰਾਕ, ਸਾਉਦੀ ਅਰੇਬੀਆ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਸੱਚ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨਾਇਆ ।

ਮੁੱਖ ਉਪਦੇਸ਼ : ਇੱਕ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ, ਇੱਕ ਦੀ ਟੇਕ, ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਸੁਖੀ ਸੁਹੇਲਾ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਲਈ ਕਿਰਤ ਕਰੋ, ਨਾਮ ਜਪੋ, ਵੰਡ ਕੇ ਛਕੋ, ਸਰਬਤ ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਗੋ ਤੇ ਕਰੋ, ਕਿਰਤ-ਵਿਰਤ ਕਰਦਿਆਂ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ “ ਕਰਿ ਕਰਿ ਕਰਣਾ ਲਿਖਿ ਲੈ ਜਾਹੁ ॥ ਆਪੇ ਬੀਜਿ ਆਪੇ ਹੀ ਖਾਹੁ ॥ ਜਪੁਜੀ, ਪੰਨਾ ੪ ਦੇ ਅਟੱਲ ਨੇਮ ਨੂੰ ਸਨਮੁਖ ਰਖ ਕੇ ਕਰਮ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ : ਕਿਉਂ ਕਿ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਚੰਗੇ ਮਾੜੇ ਕਰਮ ਧਰਮ ਨਿਆਉ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਭੂ ਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚ ਪੜਚੋਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਨੇਕ ਕਰਮ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇੜਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਅਭੇਦਤਾ ਦਾ ਵਸੀਲਾ ਬਣਦੇ ਹਨ । ਮਾੜੇ ਕਰਮ ਅਨੇਕਾਂ ਜੂਨਾਂ ਵਿੱਚ ਭਰਮਾਉਣ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਕਾਰਣ ਬਣਦੇ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਅਨੇਕਾਂ ਜਨਮਾਂ ਦੀ ਦੂਰੀ ਪਾਉਣ ਦੇ ਰਸਤੇ ਉਪਰ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਆਪ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ :

ਚੰਗਿਆਈਆ ਬੁਰਿਆਈਆ ਵਾਚੈ ਧਰਮੁ ਹਦੂਰਿ ॥

ਕਰਮੀ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਕੇ ਨੇੜੈ ਕੇ ਦੂਰਿ ॥ ਜਪੁ (ਮਃ ੧) - ਅੰਗ ੮

ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹਾ ਚਿਰਾ ਅਤੇ ਬੇ-ਮੁਨਿਆਦ ਹੈ । ਜਿਸ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਸੁੰਦਰ ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਅਮੋਲਕ ਸੁਆਸ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਐਸੇ ਦਾਤਾਰ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਕੀਮਤੀ ਸਵਾਸਾਂ ਨੂੰ ਸਫਲਾ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਹਮ ਆਦਮੀ ਹਾਂ ਇਕ ਦਮੀ ਮੁਹਲਤਿ ਮੁਹਤੁ ਨ ਜਾਣਾ ॥

ਨਾਨਕੁ ਬਿਨਵੈ ਤਿਸੈ ਸਰੇਵਹੁ ਜਾ ਕੇ ਜੀਅ ਪਰਾਣਾ ॥੧॥ ਧਨਾਸਰੀ (ਮਃ ੧)-੬੬੦

ਸਚਿਆਰ ਬਣਨਾ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਲਕਸ਼ ਹੈ । ਸਚਿਆਰ ਬਣੇ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਲੀਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ । ਸਚਿਆਰ ਬਣਨ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹਉਮੈਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ

ਸ਼ਰਣ ਵਿੱਚ ਆ ਗੁਰੂ ਅਗਵਾਈ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ । ਬਿਨਾਂ ਗੁਰੂ ਅਗਵਾਈ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਲੀਨਤਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ।

ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਕਿਨੈ ਨ ਪਾਇਓ ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਕਿਨੈ ਨ ਪਾਇਆ ॥

ਸਤਿਗੁਰ ਵਿਚਿ ਆਪੁ ਰਖਿਓਨੁ ਕਰਿ ਪਰਗਟੁ ਆਖਿ ਸੁਣਾਇਆ ॥-ਆਸਾ ਕੀ ਵਾਰ (ਮਃ ੧)

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ (ਜੀਵਨ ਬਿਓਰਾ)

- ਨਾਂ : ਤਿਆਗ ਮੱਲ ਜੀ, ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਤੇਗ ਦੇ ਜੌਹਰ ਦਿਖਾਉਣ ਕਰਕੇ ਆਪਦਾ ਨਾਮ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ
- ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਮਾਂ : 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 1621 ਈ.
- ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਸਥਾਨ : ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ
- ਪਿਤਾ ਜੀ : ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ
- ਮਾਤਾ ਜੀ : ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ
- ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲ : ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ
- ਸੰਤਾਨ : (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ) ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ
- ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ ਸਮਾਂ : 11 ਅਗਸਤ 1664 ਈ. ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ ਵਿਖੇ (ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ ਕਾਲ: 11 ਵਰ੍ਹੇ)
- ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ : 11 ਨਵੰਬਰ 1675 ਈ. ਦਿੱਲੀ, ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਵਿਖੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ।
- ਕੁਲ ਆਯੂ : 54 ਵਰ੍ਹੇ
- ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ : 116 ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਸਲੋਕ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ (ਗੁਰੂ ਕੀ ਕਾਸ਼ੀ) ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਸਮਿਲਤ ਕਰਕੇ, ਦਮਦਮੀ ਬੀੜ ਦਾ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 7 ਅਕਤੂਬਰ 1708 ਈ. ਨੂੰ ਨਾਂਦੇੜ (ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ) ਵਿਖੇ ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਕੇ ਸਮੂਹ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਜੁਗੋ-ਜੁਗ ਅਟੱਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ।
- ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ : ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਿਵਾਲਕ ਦੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਿਆ ਸਤਲੁਜ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ 2200 ਰੁਪੈ ਨੂੰ ਮਾਖੋਵਾਲ ਪਿੰਡ ਦੀ ਧਰਤੀ ਖਰੀਦ ਕੇ ਚੱਕ ਨਾਨਕੀ ਦੀ ਨੀਂਹ 19 ਜੂਨ ੧665 ਨੂੰ ਰੱਖੀ, ਜਿਸਦਾ ਨਾਮ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ । ਇਸੇ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਕੀਤੀ । ਜਿਸ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਕਾਰਜ ਸੰਪੰਨ ਕੀਤਾ ਉਹ ਜਗ੍ਹਾ ਅੱਜ-ਕੱਲ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿਲਾਉਂਦੀ ਹੈ । ਦੂਸਰੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ “ਭੈ ਕਾਹੂ ਕਉ ਦੇਤ ਨਹਿ, ਨਹਿ ਭੈ ਮਾਨਤ ਆਨ” ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਬਣਾ ਕੇ ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਖੁਦ ਪੂਰਨੇ ਵਾਹੇ । ਦੂਸਰੇ ਧਰਮ ਦੀ ਆਨ-ਸ਼ਾਨ ਲਈ ਜਿਸਦੇ ਆਪ ਨਾ ਧਾਰਨੀ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਧਰਮ ਤੇ ਅਕੀਦਾ ਰਖਦੇ ਸਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਗਰੀਬਾਂ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਤੇ ਸ਼ਰਨ ਵਿੱਚ ਆਇਆਂ ਦੀ ਲਾਜ ਪਾਲਣ ਦੇ ਬਿਰਦ ਅਧੀਨ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਬਲੀਦਾਨ ਦੇ ਦਿੱਤਾ । ਤਦ ਹੀ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ 'ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ' ਕਹਿਕੇ ਸਨਮਾਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਸਾਥਿ ਨ ਚਾਲੈ ਬਿਨੁ ਭਜਨ ਬਿਖਿਆ ਸਗਲੀ ਛਾਰੁ ।

ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਸਾਗਰ'

ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਸੁਣਦਿਆਂ ਅਸੀਂ ਅਨੇਕਾ ਬਾਰ ਇਹ ਮਹਾਂ ਬੋਲ ਪੜ੍ਹਦੇ ਅਤੇ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ । ਆਓ ਵੇਖੀਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਮਹਾਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਸੁਣਿਆ, ਵੀਚਾਰਿਆ ਅਤੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਅਜ ਸਾਡੀ ਕੀ ਮਨੋ ਦਸ਼ਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾ ਬਾਰ ਸਾਨੂੰ ਐਸਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ । ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦਾ ਪਾਵਨ ਫੁਰਮਾਣ ਹੈ,

“ਬਾਬਾ ਮਾਇਆ ਸਾਥਿ ਨ ਹੋਇ ॥

ਇਨਿ ਮਾਇਆ ਜਗੁ ਮੋਹਿਆ ਵਿਰਲਾ ਬੂਝੈ ਕੋਇ॥ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ-ਅੰਗ ੫੯

ਪਰ ਮਨੁੱਖ ਆਦਿ ਕਾਲ ਤੋਂ ਹੀ ਮਾਇਆਵਾਦੀ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਮਾਇਆ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਵਡੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਰਹੀ ਹੈ । ਇਸਦਾ ਮੂਲ ਕਾਰਨ ਹੈ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਤੇ ਇਛਾਵਾਂ। ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਜਨਮ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖ ਨਾਲ ਜਨਮਦੀ ਹੈ । ਗੁਰਬਾਣੀ ਇਸ ਗਲ ਦੀ ਪ੍ਰੋੜਤਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ,

ਲਿਵ ਛੁੜਕੀ ਲਗੀ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮਾਇਆ ਅਮਰੁ ਵਰਤਾਇਆ ॥ ਅੰਗ-੯੧੭ ਅਤੇ

ਏਹ ਤਸਿਨਾ ਵਡਾ ਰੇਗੁ ਲਗਾ ਮਰਣੁ ਮਨਹੁ ਵਸਿਾਰਿਆ ॥

ਲਖ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਆਸ਼ਾ, ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ, ਮਾਇਆ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ । ਆਮ ਮਨੁੱਖ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ । ਇਛਾਵਾਂ-ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਮਾਇਆ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ । ਮਨੁੱਖ ਮਾਇਆ ਦਾ ਮਾਤਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਹੀ ਸੁਖ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਸ੍ਰੋਤ ਤੇ ਸਾਧਨ ਮੰਨ ਬੈਠਦਾ ਹੈ । ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਪਕਾ ਯਕੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਇਆ ਹੀ ਉਸਦੀ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ-ਇਛਾਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰੇਗੀ । ਮਾਇਆ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਮਨੁੱਖ ਸਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ , ਸਾਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ , ਸਾਰੇ ਯਤਨ ਅਤੇ ਸਾਧਨ ਬਲਕਿ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਹੀ ਕੇਵਲ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਮਾਇਆ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਲਗਾ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ।

ਪਰ ਦੁਖਾਂਤ ਇਹ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਮਨੁੱਖ ਮਾਇਆ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਦੀ ਦੇੜ ਵਿੱਚ ਠੀਕ-ਗਲਤ, ਸਚ-ਝੂਠ, ਧਰਮ-ਅਧਰਮ , ਆਪਣਾ ਪਰਾਇਆ ਅਤੇ ਨੇਕੀ ਬਦੀ ਵਿਚ ਫਰਕ ਹੀ ਭੁਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਮਾਇਆ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਜਾਇਜ਼ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਢੰਗ ਤਰੀਕਾ ਵਰਤਦਾ ਹੈ । ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਣ ਹੈ ਕਿ

ਕਰਿ ਕਰਿ ਅਨਰਥ ਬਿਹਾਝੀ ਸੰਪੈ ਸੁਇਨਾ ਰੂਪਾ ਦਾਮਾ ॥ ... ਅੰਗ ੪੯੭

ਕਰਿ ਕਰਿ ਅਨਰਥ ਵਿਹਾਝੀ ਮਾਇਆ ॥ ... ਅੰਗ ੩੦੧

ਇਸ ਮਨੁੱਖੀ ਬਿਰਤੀ ਬਾਰੇ ਸਤਿਗੁਰ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਸਲੋਕ ਵਾਰਾਂ ਤੇ ਵਧੀਕ ਵਿਚ ਦਸਦੇ ਹਨ, ਕਿ

ਮਾਇਆ ਮਨਹੁ ਨ ਵੀਸਰੈ ਮਾਂਗੈ ਦੰਮਾ ਦੰਮ ॥

ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵਈ ਨਾਨਕ ਨਹੀ ਕਰੰਮ । । ਅੰਗ-੧੪੨੫

ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਪਾਵਨ ਬੋਲ ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੯ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਾ ਰਹੇ ਹਨ,

ਮਾਇਆ ਕਾਰਨਿ ਧਾਵਹੀ ਮੂਰਖ ਲੋਗ ਅਜਾਨ।।

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਭਜਨ ਬਿਰਥਾ ਜਨਮੁ ਸਿਰਾਨ ।। ...ਅੰਗ ੧੪੨੬

ਮਾਇਆ, ਮਾਇਆ, ਮਾਇਆ । ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਮਨੁਖੀ ਦਿਲੋਂ-ਦਿਮਾਗ ਉਤੇ ਇਸ ਕਦਰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਹੀ ਜਿੰਦਗੀ ਦਾ ਇਕ ਮਾਤਰ ਮੰਤਵ ਅਤੇ ਮੰਜਿਲ ਬਣਾ ਬੈਠਾ ਹੈ । ਫਿਰ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਮਾਇਆ ਇਕਠੀ ਕਰਨ ਦੀ ਇਕ ਨਾ ਮੁਕਣ ਵਾਲੀ ਦੌੜ । ਇਸ ਬੇਚੈਨੀ ਭਰੀ ਦੌੜ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਕਦਰਾਂ, ਕੀਮਤਾਂ, ਸਿਧਾਂਤ, ਅਸੂਲ, ਸੱਚ, ਧਰਮ ਆਦਿ ਸਭ ਪਿਛੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵੀ ਪਿਛੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਮਨੁੱਖੀ ਸਾਂਝ, ਭਾਈਚਾਰਾ, ਦੁਖ-ਸੁਖ ਸਭ ਕੁਝ ਪਿਛੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਕਦਰ ਮਾਇਆ ਦਾ ਦੀਵਾਨਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਾਤੇ ਵੀ ਫਿਕੇ ਪੈ ਗਏ ਹਨ । ਅਪਣਾ ਖੂਨ ਵੀ ਬੇਗਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ । ਬਿਰਧ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਵਧਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਅਨੇਕਾਂ ਬਾਰ ਸੁਚੇਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ । ਅਨੇਕਾਂ ਬਾਰ ਅਸੀ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਪੜ੍ਹ-ਸੁਣ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮਾਇਆ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ, ਮਾਇਆ ਛਲਾਵਾ ਹੈ । ਪਰੰਤੂ ਸਾਡੀ ਅਸਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਇਸਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ । ਕਾਸ਼ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਗਲ ਸਮਝ ਆ ਜਾਂਦੀ ਕਿ ਨਾਲ ਨਿਭਣ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਮਾਇਆ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਾਡੇ ਸ਼ੁਭ ਕਰਮ ਹਨ । ਨਾਲ ਨਿਭਣ ਵਾਲੀ ਵਸਤੂ ਹੈ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ । ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਅਸੀ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਅਣਜਾਣ ਹਾਂ । ਕੁਰਾਹੇ ਪਏ ਹੋਏ ਹਾਂ । ਨਾਮ ਪਦਾਰਥ ਛੱਡ ਕੇ ਝੂਠੀ ਮਾਇਆ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਾਂ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਉਡੀਆਂ ਬਦਲੇ ਰਤਨ ਜਨਮ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ।

ਇਸ ਤੋਂ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮਾਇਆ ਬੁਰੀ ਹੈ ? ਕੀ ਸਾਨੂੰ ਇਸਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ? ਕੀ ਸਾਨੂੰ ਕਾਰੋਬਾਰ, ਨੌਕਰੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜਾਇਜ਼ ਕੰਮ-ਧੰਦਾ ਨਹੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ? ਨਹੀਂ, ਐਸਾ ਨਹੀਂ । ਧਨੁ ਗੁਜਰਾਨ ਹੈ । ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਤਿੰਨ ਸਿਧਾਂਤ ਹਨ, ਕਿਰਤ ਕਰੋ, ਨਾਮ ਜਪੋ ਅਤੇ ਵੰਡ ਛਕੋ । ਕਿਰਤ ਕਰਨੀ ਸਾਡਾ ਮੁਢਲਾ ਸਿਧਾਂਤਕ ਫਰਜ਼ ਹੈ । ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਲਈ ਕਿਰਤ ਕਰਨਾ ਇਕ ਧਾਰਮਕ ਫਰਜ਼ ਹੈ । ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਖੀ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਧਰਮ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਧਰਮ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਗ੍ਰਹਿਸਥੀ ਦੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਕਿਰਤ ਬੇਹਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ । ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜਿਥੇ ਮਨੁੱਖ ਬੇਈਮਾਨੀ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ । ਮਾਇਆ ਦੇ ਕੁਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ । ਕਿਉਂਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕਿਰਤ ਕਰਕੇ ਮਾਇਆ ਕਮਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਉਥੇ ਵੰਡ ਛਕਣ ਅਤੇ ਦਸਵੰਧ ਦੇਣ ਦਾ ਵੀ ਹੁਕਮ ਹੈ । ਭਾਵ ਕਿ ਗੁਜਰਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਦ ਬਚੀ ਮਾਇਆ ਲੋੜ ਵੰਦਾ ਲਈ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ । ਮਾਇਆ ਦਾ ਲੋਭ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ । ਮਾਇਆ ਇਕਤ੍ਰ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਤੇ ਕਾਬੂ ਰਖਿਆ ਜਾਵੇ । ਰਹਿਤ ਨਾਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਪਸ਼ਟ ਫੁਰਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ;

ਰਹਿਤ ਵੰਤ ਗੁਰ ਕਾ ਸਿੰਘ ਸੋਈ, ਕਰਿ ਉਪਾਇ ਧਨ ਖਾਟੈ ਸੋਈ ।

ਤਾ ਹੀ ਕਰਿ ਘਰਿ ਕੋ ਨਿਰਬਹੈ, ਪੂਜਾ ਭੁਲ ਨਾ ਕਬਹੂ ਲਹੈ ।

ਤਿਸਤੇ ਗੁਰ ਦਸੋਂਧ ਜੋ ਦੇਈ, ਸਿੰਘ ਸੁਯਸ ਬਹੁ ਜਗ ਮਹਿ ਹੋਈ ।।

ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਖ ਪੂਜਾ ਦਾ ਧਨੁ ਭੁਲ ਕੇ ਵੀ ਨਾ ਲਵੈ ਭਾਵ ਕਿ ਕਿਰਤ ਕਰਕੇ ਹੀ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਦਾ ਖਰਚਾ ਚਲਾਵੇ ।

ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ, ਰਾਗੀਆਂ, ਢਾਡੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਖਤ ਹਿਦਾਇਤ ਹੈ

ਜੇ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਪੁਜਾਰੀ ਅਹੈ, ਸੋ ਭੀ ਪੂਜਾ ਬਹੁਤ ਨ ਲਹੈ ॥

ਤਨੁ ਨਿਰਬਾਹ ਮਾਤਰ ਸੋ ਲੇਵੈ, ਅਧਿਕ ਹੋਇ ਤ ਜਹ ਕਹ ਦੇਵੈ ॥

ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਦ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਠੀਕ ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਮਾਈ ਗਈ ਮਾਇਆ ਅਤੇ ਸਾਧਨ, ਜੋ ਗੁਜ਼ਰਾਨ ਅਤੇ ਭਲੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਬੁਰੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਫਲ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਪਵਿਤਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਸਾਡਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਸੋਚਣਿ ਰਾਗ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਹੁਕਮ ਹੈ,

ਤਿਨ ਕਾ ਖਾਧਾ ਪੈਧਾ ਮਾਇਆ ਸਭੁ ਪਵਿਤੁ ਹੈ ਜੋ ਨਾਮਿ ਹਰਿ ਰਾਤੇ ॥

ਤਿਨ ਕੇ ਘਰ ਮੰਦਰ ਮਹਲ ਸਰਾਈ ਸਭਿ ਪਵਿਤੁ ਹਹਿ ਜਿਨੀ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੇਵਕ ਸਿਖ ਅਭਿਆਗਤ ਜਾਇ ਵਰਸਾਤੇ ॥ ਅੰਗ ..੬੪੮

ਐਸੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਇਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਵਿਸਰ ਜਾਵੇ, ਮਨੁੱਖ ਵਿਕਾਰੀ, ਜ਼ਾਲਿਮ ਜਾਂ ਭ੍ਰਸ਼ਟਾਚਾਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਬੁਰੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ। ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਵਿੱਚੋਂ ਦਸਵੰਧ ਦੇਣਾ ਤਿਆਗ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਤਿਆਗੀ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਲੋਭੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਦਸਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਮੰਨੀਏ, ਅਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਢਾਲੀਏ ਤਾਂ ਕਿ ਮਾਇਆ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਵੀ ਮਾਇਆ ਦੇ ਕੁਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਗੁਜ਼ਰਾਨ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਤੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁੰਦਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਮਾਇਆ ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਵਡਾ ਸੂਰਬੀਰ ਹੈ, ਸੰਤ ਹੈ, ਮਹਾਨ ਹੈ।

ਸੂਰਬੀਰ ਬਚਨ ਕੇ ਬਲੀ, ਕਉਲਾ ਬਪੁਰੀ ਸੰਤੀ ਛਲੀ।

ਆਓ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਸਿਰਫ ਚੇਰੀ ਭਾਵ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਦਾਸੀ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਜੀਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੀਏ ਤੇ ਜੀਵਨ ਯਾਤਰਾ ਸਫਲ ਕਰੀਏ।

ਸਬਰ - ਸੰਤੋਖ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਨਵੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਅੰਕ ਦੇਖੋ)

- ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ : ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੁਝ ਹੈ ਸੁੰਦਰ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਅਹਿਸਾਸ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਹੈ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਠ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਹਤਰ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਇਕ ਡੂੰਘੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੈ।
- ਸਿਹਤ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸੋਗਾਤ ਹੈ। ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਧਨ ਹੈ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇ ਯੋਗਤਾ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਸਬੰਧ ਹੈ।
- ਜਿਥੇ ਕਿਸਮਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਤਾਜ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ।
- ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਤੇ ਮਨ ਦਾ ਟਿਕਾਅ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗਾ ਹੈ।
- ਸਾਦਾ ਹੋਏ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਾਂਤ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋਏ ਬਿਨਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।
- ਅਕਾਂਖਿਆ ਮਨੁੱਖੀ ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਐਸੀ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਅਭਿਲਾਸ਼ਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਕਦੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।
- ਅਸੀਂ ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਕਦੇ ਵੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਜਦਕਿ ਸਬਰ-ਸੰਤੋਖ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਵਿਅਕਤੀ ਸਦਾ ਸੁਖੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

- ਸਬਰ ਦੀ ਤਪੱਸਿਆ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ।
- ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਪਰਖ ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਵਡੱਪਣ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਤੋਂ ।
- ਦੌਲਤ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ।
- ਜੋ ਦੁਨੀਆ ਦੀਆਂ ਥੋੜ੍ਹੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ।
- ਸਿਆਣਿਆਂ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ ਕਿ:
ਹੱਥਾਂ ਦਾ ਸੁਹੱਪਣ ਦਾਨ ਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਕੜੇ ਕੰਗਣ ਪਹਿਨਣ ਵਿਚ ।
ਸਰੀਰ ਇਸ਼ਨਾਨ ਨਾਲ ਸੁੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਚੰਦਨ ਲਗਾਉਣ ਨਾਲ ।
ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਆਦਰ-ਮਾਣ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਨਾਲ ।
ਮੁਕਤੀ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਸਜ-ਧਜ ਕੇ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ।
- ਜਿੰਨੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਬਿਗਾਨੇ ਬਣੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ।
- ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਅਮੀਰ ਹੈ ਜੋ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਵਿਚ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਦੌਲਤ ਹੈ ।
- ਜਿਸ ਦੇ ਮਨ ਚ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਹੈ, ਉਸ ਲਈ ਹਰ ਥਾਂ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਹੈ ।
- ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਹੀ ਮਹਾਨ ਸਮਾਜ ਦੀ ਨੀਂਹ ਬਣਦੀ ਹੈ ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਦੇਹ - ਅਰੋਗਤਾ ਦਾ ਸੰਕਲਪ

ਡਾ. ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਅਲੱਗ

ਸਰੀਰ ਵਿਗਿਆਨੀ, ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਆਮ ਚਕਿਤਸਕ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਰੋਏ ਮਨ ਲਈ ਨਰੋਏ ਸਰੀਰ ਦਾ ਹੋਣਾ ਅਵੱਸ਼ਕ ਹੈ । ਰੋਗੀ ਮਨੁੱਖ ਹਮੇਸ਼ਾ ਢਹਿੰਦੀ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰ ਕਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਨਾਲ ਸੰਪੰਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਰੀ ਜਿਹਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ । ਇੱਥੇ ਤਕ ਕਿ ਭਗਤੀ ਕਰਨ, ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਵਿੱਚ ਮਨ ਲਗਾਉਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ । ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਪਰੀਚਤ ਸਨ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਾਨਸਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ, ਆਤਮਿਕ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਅਰੋਗਤਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਸਮੁੱਚਾ ਜੀਵਨ ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ ਬਾਹੂ ਬਲ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਬਹੁ ਪਰਕਾਰੀ ਫ਼ਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰ ਸਕੇ ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸੁੱਚੀ ਕਿਰਤ, ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਚਿਤ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਸਿਮਰਨ ਨੂੰ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਰੋਗਤਾ ਧਾਰਨ ਦਾ ਅਮਲੀ ਸਬਕ ਸਖਾਇਆ । ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਏ ਉੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਪੂਰਨਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਬਾਨੀ ਅਤੇ ਲਿਖਤੀ ਪਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਉੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਕਰਨ, ਮਲ ਅਖਾੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਜ਼ੋਰ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਪਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ, ਸਗੋਂ ਆਪਣੀ ਨਿਜੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਡਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕੀਤਾ ਤਾਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਰਾਹ ਮੌਕਲੇ ਹੋ ਸਕਣ । ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਸਰੀਰ ਕੋਈ ਮਾਮੂਲੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਚੌਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ ਭੁਗਤ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਵਾਸ ਦਾ ਸਥਾਨ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਹੈ, ਨਵਾਂ ਨਰੋਆ ਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਰੱਖਣਾ ਹੈ, ਰਿਸ਼ਟ ਪੁਸ਼ਟ ਤੇ ਅਰੋਗ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰਯੋਗ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ । ਫ਼ਰਮਾਣ ਹੈ:

ਭਈ ਪਰਾਪਤਿ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹੁਰੀਆ ॥ ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਰੀਆ ॥ (ਵਾਰੀ)

ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਰੋਗ ਰਹਿਤ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਅਵੱਸ਼ਕ ਹੈ ਇਹ ਰੋਗ ਮਨ ਦੇ ਵੀ ਹਨ ਤੇ ਤਨ ਦੇ ਵੀ । ਲਾਲਚ, ਮੋਹ, ਚਿੰਤਾ, ਮਾਇਆ, ਤਿਸ਼ਨਾ, ਚੁਗਲੀ, ਬਖੀਲੀ, ਕਾਮ, ਕਰੋਧ, ਹੰਕਾਰ ਅਨੇਕਾਂ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਰੋਗ ਹਨ ਜੋ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰ ਖਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਬੇਲੋੜੀਆਂ ਭਟਕਣਾ ਵਿੱਚ ਫਸਦਾ ਫਸਦਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਲਕਸ਼ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਸਰੀਰ, ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਮੰਦਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਇਤਨਾ ਪਲੀਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਬੈਠਣ ਦੀ ਉਸ ਵਿੱਚ ਥਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ । ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਰੋਗ ਜਾਂ ਸੰਤਾਪ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਰੋਗ ਅਤੇ ਸਵਾਦਲਾ ਜੀਵਣ ਜੀਣ ਤੋਂ ਨਕਾਰਾ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਡਾਰਾਂ ਸਮਾਈਆਂ ਹੋਣ ਉਸਦਾ ਕੀ ਜੀਣਾ ਹੋਇਆ । ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦੇ ਕੇ ਇਵੇਂ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ:

ਮ੍ਰਿਗ ਮੀਨ ਭ੍ਰਿੰਗ ਪਤੰਗ ਕੁੰਚਰ ਏਕ ਦੇਖ ਬਿਨਾਸ ॥

ਪੰਚ ਦੇਖ ਅਸਾਧ ਜਾ ਮਹਿ ਤਾ ਕੀ ਕੇਤਕ ਆਸ ॥ ਅੰਕ-੪੮੬

ਭਾਵ ਇਹ ਕਿ ਹਿਰਨ ਨੂੰ ਘੰਡੇਹੋੜੇ ਦੀ ਧੁਨੀ ਸੁਣਨ ਦਾ ਕੰਨ ਰਸ ਐਬ ਹੈ । ਮਛਲੀ ਨੂੰ ਜੀਭ ਦਾ ਚਸਕਾ ਹੈ, ਭੌਰੇ ਨੂੰ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਸੁੰਘਣ ਦਾ ਝਸ ਹੈ, ਪਤੰਗੇ ਨੂੰ ਮਸ਼ਾਲ ਦੀ ਲਾਟ ਨੂੰ ਹਥਿਆਉਣ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਲਾਲਸਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਥੀ ਤਾਂ ਕਾਮ ਵਸ ਹੋ ਕੇ ਜੀਵਨ ਮੌਤ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਵੀ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸਗੋਂ ਕਾਮ ਦਾ ਵੇਗ ਉਸਨੂੰ ਅੰਧਾ ਕਰਕੇ ਮੌਤ ਦੇ ਖੂਹ ਵਿੱਚ ਧਕੇਲ ਦੇਂਦਾ ਹੈ । ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇਕ ਇਕ ਐਬ ਵੀ ਸੁਖ ਚੈਨ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦੇਂਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਰੀਰ, ਮਨ ਤੇ ਅੰਤੈਕਰਣ ਦੀ ਕੀ ਹਾਲਤ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਈ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੇ ਗਲਬਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਕਾਰਾਂ ਰਹਿਤ ਨਿਰੋਗ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਦਾਚਾਰਕਤਾ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਨਾਮ ਅਧਾਰਤ, ਖਿਮਾ ਭਾਵਨਾ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਜੀਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ । ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਦੀ ਇਸ ਪਰਥਾਇ ਤਾਕੀਦ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ । ਉਸ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:

ਫਰੀਦਾ ਬੁਰੇ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਿ ਗੁਸਾ ਮਨਿ ਨ ਹਢਾਇ ॥

ਦੇਹੀ ਰੋਗੁ ਨ ਲਗਾਈ ਪਲੈ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਪਾਇ ॥ ਅੰਕ-੧੩੮/੮੨

ਭਾਵ ਇਹ ਕਿ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਬੁਰਾ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦਿਓ ਅਤੇ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਭਲਾ ਕਰੋ, ਇਵੇਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੰਤੋਖ ਮਿਲੇਗਾ ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ਆਨੰਦ ਵੀ । ਅਗਲੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਦਾ ਕੁਝ ਅਫਸੋਸ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਆਪਣਾ ਸੁਭਾਅ ਬਦਲ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗਾ ਹੋਣ ਲਈ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰੇਗਾ, ਇਵੇਂ ਸਮੁੱਚੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ਗਵਾਰੀ ਵਧੇਗੀ ਜੋ ਸਭ ਦੇ ਹਿਤ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ । ਜੇਕਰ ਮਨ ਵਿੱਚ ਨਰਾਜ਼ਗੀ, ਨਫਰਤ, ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਗੁੱਸਾ ਅਥਵਾ ਕਰੋਧ ਬਣਿਆ ਰਹੇਗਾ ਤਾਂ ਹਰ ਵਕਤ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵੀ ਬਣਿਆ ਰਹੇਗਾ ਜੋ ਸਿਹਤ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੈ ਪਰ ਗੁੱਸਾ ਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦੇਣ ਨਾਲ ਮਨ, ਆਤਮਾ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਤੇ ਸਵੱਛਤਾ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਹੋਣਾ ਸੁਭਾਵਕ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਲਾਭ ਹੀ ਲਾਭ ਹਨ । ਅਜਿਹੇ ਵਿਹਾਰ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਭਾਂਡਾ ਸਵੱਛ ਅਤੇ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦੋ ਰਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿ ਸੁੱਚੇ ਤੇ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰੇ ਭਾਂਡੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸੁੱਚੀ ਤੇ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰੀ ਵਸਤ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ । ਗੰਦੇ ਤੇ ਮਲੀਨ ਭਾਂਡੇ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਨਾਲ ਉਸ ਉੱਤਮ ਅਤੇ ਸਵੱਛ ਵਸਤੂ ਦੇ ਵੀ ਗੁਣ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪਰਥਾਏ ਬਚਨ ਹਨ

ਭਾਂਡਾ ਧੋਇ ਬੈਸਿ ਧੂਪੁ ਦੇਵਹੁ ਤਉ ਦੂਧੈ ਕਉ ਜਾਵਹੁ ॥ ਅੰਕ-੨੨੮

ਆਮ ਕਰਕੇ ਸਾਡੇ ਗ਼ਲਤ ਵਿਹਾਰ ਕਾਰਨ, ਲਾਲਚ ਤੇ ਦੰਬੀ ਫਰੇਬਾਂ ਕਾਰਨ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਰੀ ਰੁਚੀਆਂ ਦੀ ਛਾਂਵਣੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।

ਇਸੁ ਦੇਹੀ ਅੰਦਰਿ ਪੰਚ ਚੋਰ ਵਸਹਿ ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਲੋਭੁ ਮੋਹੁ ਅੰਕਾਰਾ ॥ ਅੰਕ-੬੦੦

ਇਹ ਵਿਕਾਰ ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਜਪਣ ਨਾਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਅਰਾਧਨਾ ਨਾਲ ਹੀ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਸੋ ਨਾਮ ਜਪਣਾ, ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਦੇਹੀ ਨੂੰ ਹਰ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਤੋਂ ਨਵਿਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਤੇ ਉਪਯੋਗੀ ਕਿਰਿਆ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਇਸਦੇ ਭਰਵੇਂ ਸੰਕੇਤ ਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।

ਸਿਮਰਉ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸੁਖੁ ਪਾਵਉ ॥ ਕਲਿ ਕਲੇਸ਼ ਤਨ ਮਾਹਿ ਮਿਟਾਵਉ ॥ ਅੰਕ-੨੬੨

ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਸ ਪੰਗਤੀ ਤੋਂ ਕਿਤਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੱਲ ਉਘੜ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚੋਂ ਕਲ, ਕਲੇਸ਼, ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਮਿਟ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਲ, ਕਲੇਸ਼ ਤੇ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਮੂਲ ਅਧਾਰ ਹਨ। ਮਨੁੱਖ ਪਾਸ ਜਿਤਨੇ ਮਰਜ਼ੀ ਸੁਖ ਸਾਧਨ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣ ਪਰ ਜੇਕਰ ਉਸ ਅੰਦਰ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਰੋਗੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

ਇਹ ਕਲ-ਕਲੇਸ਼, ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਤੇ ਕਾਮ, ਕਰੋਧ ਉਸਦਾ ਖੂਨ ਸਾੜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਹਰ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰੋਂ ਗਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਕੁਝ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਆਨੰਦ ਨਹੀਂ, ਸੁਖ ਨਹੀਂ, ਅਗੰਮੀ ਉਮਾਹ ਤੇ ਚਾਅ ਨਹੀਂ ਬਸ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਤੇ ਫਿਕਰਮੰਦੀਆਂ ਹੀ ਉਸਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਘੇਰੀ ਰਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਜਿਹੜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨ ਕੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਜੁੜਦਾ ਹੈ ਉਸਦੇ ਨੇੜੇ ਇਹ ਅੰਦੋਸ਼ੇ ਅਤੇ ਕਲ ਕਲੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਪਣਾ ਅਸਰ ਹੀ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਦਾ ਸ਼ਾਂਤਚਿਤ ਤੇ ਨਰੋਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਦੁਖੁ ਦਰਦੁ ਜਮੁ ਨੇੜਿ ਨ ਆਵੈ ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਜੋ ਹਰਿ ਗੁਨ ਗਾਵੈ ॥ ਅੰਕ-੧੯੧

ਜੇਕਰ ਸਿਮਰਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਭਗਤੀ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਕਾਮ, ਕਰੋਧ ਤੇ ਪਰਕੋਪ ਨਾਲ ਇਹ ਕੰਚਨ ਰੂਪੀ ਦੇਹੀ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਕਾਇਆ ਕਉ ਗਾਲੈ ਜਿਉ ਕੰਚਨ ਸੋਹਾਗਾ ਢਾਲੈ ॥ ਅੰਕ-੯੩੨

ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨ ਕਮਲ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਵਸਾਉਣ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਸਵੱਛਤਾ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਦੁਖ ਦਰਦ ਤੇ ਕਿਲਵਿਖ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚੋਂ ਨਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਅਰੋਗ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰ ਕੇ ਚਰਣ ਕਮਲ ਮਨ ਧਿਆਇ ॥ ਦੁਖੁ ਦਰਦੁ ਇਸੁ ਤਨ ਤੇ ਜਾਇ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਭਵਜਲਿ ਡੂਬਤ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਾਵੈ ॥ ਜਨਮ ਜਨਮ ਕਾ ਟੂਟਾ ਗਾਵੈ ॥
ਗੁਰ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰਹੁ ਦਿਨੁ ਰਾਤਿ ॥ ਸੁਖ ਸਹਜ ਮਨਿ ਆਵੈ ਸਾਂਤਿ ॥ ਅੰਕ-੭੪੧

ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀ ਹੈ? ਸਰਲ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ, ਗੁਰੂ ਵੱਲੋਂ ਦੱਸੇ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚੱਲਣਾ ਹੈ, ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣਾ ਹੈ, ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਵੇਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਰਬਪੱਖੀ ਆਗਿਆ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਮਨ ਸ਼ਾਂਤ ਤੇ ਤਨ ਨਿਰਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਕਾਇਆ ਰੋਗ ਮੁਕਤ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਨਰੋਆ ਰੱਖਣ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਪੋਸਟਕ ਖਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਉੱਥੇ ਹੱਸਣਾ, ਖੇਡਣਾ ਵੀ ਅਤਿਅੰਤ ਅਵੱਸ਼ਕ ਹੈ। ਖੇਡਣ ਨਾਲ ਖੁਰਾਕ ਪਚਦੀ ਹੈ, ਜ਼ਾਬਤੇ ਵਿੱਚ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜੁਗਤ

ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਸਵੈ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਹੱਸਲਾ ਵਧਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੱਸਣ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਲਾਵਾਂ ਦੀ ਜਿਵੇਂ ਸਫ਼ਾਈ ਤੇ ਧੁਲਾਈ ਜਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਹਲਕਾ ਫੁੱਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਵੇਂ ਸਾਰੇ ਤਨਾਓ ਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਮੱਧਮ ਪੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਖੂਬੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਹੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਹੈ ।

ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰਿ ਭੇਟਿਐ ਪੂਰੀ ਹੋਵੈ ਜੁਗਤਿ ॥

ਹਸੰਦਿਆ ਖੇਲੰਦਿਆ ਪੈਨੰਦਿਆ ਖਾਵੰਦਿਆ ਵਿਚੇ ਹੋਵੈ ਮੁਕਤਿ ॥੨॥

ਗੁਜਰੀ ਕੀ ਵਾਰ:੨ (ਮ: ੫) - ਅੰਗ ੫੨੨

ਅਜਿਹੇ ਜੀਵਨ ਸੁਭਾਅ ਕਾਰਨ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸੁਹਜ ਵੱਧਦਾ ਹੈ, ਜੀਣ ਦਾ ਚਾਅ ਵੀ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਅਰੋਗਤਾ ਵੀ ਪਰਦਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਇਵੇਂ ਉਦਮਸ਼ੀਲਤਾ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਾਰਜ-ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਵਿੱਚ ਉੱਤਮਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿਕਸਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਦਾ ਸੂਚਕ ਹੈ । ਅਜਿਹੀ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੂਬੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਧਾਰ ਬਣਾ ਲਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਵਰਗਾ ਕਾਮਯਾਬ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਇਨਸਾਨ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ।

ਉਦਮੁ ਕਰੇਦਿਆ ਜੀਉ ਤੂੰ ਕਮਾਵਦਿਆ ਸੁਖ ਭੁੰਚੁ ॥

ਧਿਆਇਦਿਆ ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲੁ ਨਾਨਕ ਉਤਰੀ ਚਿੰਤ ॥੧॥

- ਗੁਜਰੀ ਕੀ ਵਾਰ:੨ (ਮ: ੫ - ਅੰਗ ੫੨੨

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਉਪਰੰਤ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕਾਂ ਵਿੱਚ ਭਗਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਵੀ ਕੀਤਾ ਤਾਕਿ ਉਹ ਲੋੜ ਪੈਣ ਤੇ ਆਪਣੀ, ਆਪਣੇ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਕੌਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰ ਸਕਣ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਦਮਾਂ ਦਾ ਇਹ ਅਸਰ ਹੋਇਆ ਕਿ ਨਿਰਬਲ ਕੌਮ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਣਖ ਤੇ ਸਵੈਮਾਣ ਭਰ ਗਿਆ ਜਿਸਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਸੁਚਾਰੂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਯੋਗ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅਨੁਯਾਈਆਂ ਨੂੰ ਖੰਡੇ ਬਾਟੇ ਦੇ ਪਾਹੁਲ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਵਾ ਸਵਾ ਲੱਖ ਨਾਲ ਜੂਝਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ । ਇਸ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਸਦਕਾ ਚਿੜੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਜ ਤੁੜਾਏ ਜਾਣ ਲਗ ਪਏ । ਸਿੰਘ ਇਤਨੇ ਸੂਰਬੀਰ ਯੋਧੇ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਦਿਖਾਉਣਾ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਰਹੀ । ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਹੱਸ ਹੱਸ ਕੇ ਹਰ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ, ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਝੱਲੇ ਪਰ ਕਿਸੇ ਪਰਕਾਰ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉੱਪਰ ਹਾਵੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ । ਉਹ ਪੁਰਜਾ ਪੁਰਜਾ ਕੱਟ ਮਰੇ ਪਰ ਮੈਦਾਨ ਛੱਡ ਕੇ ਨੱਸੇ ਨਹੀਂ । ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਲਕਾਰਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਦੀ ਖਾਣੀ ਪਈ । ਇਤਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਸਿੰਘ ਸੂਰਮੇ ਉੱਚ ਪਾਏ ਦੇ ਸਦਾਚਾਰਕ, ਇਖਲਾਕੀ ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਵਾਮੀ ਅਖਵਾਂਦੇ ਰਹੇ । ਦੁਸ਼ਮਣ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰਬਪੱਖੀ ਗੁਣਾਂ ਤੇ ਵਸਫ਼ਾਂ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨਾ ਰਹਿ ਸਕੇ । ਕਾਜ਼ੀ ਨੂਰ ਮੁਹੰਮਦ ਵਰਗਾ ਕੱਟੜ ਮੁਸਲਮਾਣ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਦਾ ਸੀ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਰਬੀਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਅਤੇ ਸਦਾਚਾਰਕ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਇਹ ਕਹਿਣੋਂ ਨਾ ਰਹਿ ਸਕਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਿੱਖ ਸਰਦਾਰ ਰਣ ਤੱਤੇ ਦੇ ਸ਼ੇਰ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਟਿਕ ਸਕਦਾ । ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਯੋਧਾ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਭੈਭੀਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਹੀ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਨਹੀਂ, ਆਚਰਣਕ ਤੌਰ ਤੇ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਐਬ ਨਹੀਂ, ਭੁੱਖੇ ਭਾਣੇ ਰਹਿ ਕੇ ਵੀ ਇਹ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ । ਬਦਇਖਲਾਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇੜਿਓਂ ਨਹੀਂ ਲੰਘੀ । ਹਰ ਔਰਤ ਚਾਹੇ ਉਹ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਾਲ ਹੀ ਸਬੰਧਤ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਹਨ, ਉਸਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਸਦਾ ਗਹਿਣਾ ਗੱਟਾ ਨਈਂ ਲੁੱਟਦੇ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਵੱਡੀ ਮਾਂ ਵਰਗਾ ਦਰਜਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਨੱਢੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਬੁੱਢੀ । ਜੇ ਇਹ ਸਿੰਘ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਬੇਪਨਾਹ ਸੂਰਮੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਮੇਂ ਉਹ ਸਖਾਵਤ ਤੇ ਦਿਆ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਹੋਰ

ਕਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਹਿੰਦੂ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਸੂਰਮਗਤੀ ਦੇ ਭਰਪੂਰ ਸੋਹਲੇ ਗਾਏ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਪਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉੱਥੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਇਖਲਾਕ ਰੱਖਣ ਦੀ ਵੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰ ਕੁਰਹਿਤਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਵਰਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਸੇਵਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪੂਰਨ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਬੰਦਸ਼ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਪਰ ਨਾਰੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤਾਂ ਭੁੱਲ ਕੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਾ ਮਾਣਨ ਦੀ ਸਪੂਣੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਕਿ ਉਹ ਅਰੋਗ, ਬਲਵਾਨ ਤੇ ਸਦਾਚਾਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਉੱਤਮਤਰੀਨ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਸਕਣ।

ਨਿਜ ਨਾਰੀ ਕੇ ਸੰਗ ਪ੍ਰੇਮ ਤੁਮ ਨਿਤ ਬਢਿਯੋ ॥ ਪਰ ਨਾਰੀ ਕੀ ਸੇਜ ਭੂਲ ਸੁਪਨੇ ਭੀ ਨਾ ਜਹਿਯੋ ॥

ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਮਾਲਾ ਤੇ ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਸੋਭਣ ਲਗ ਪਈ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਇਸ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਕਾਰਨ ਬੜੇ ਨਵੇਕਲੇ ਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਮਨੁੱਖ ਉਭਰ ਕੇ ਵਿਸ਼ਵ ਮੰਚ ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਜੋ ਹੱਕ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਦਾਇਮੀ ਲਈ ਬੰਦ ਬੰਦ ਤਾਂ ਕਟਵਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਉਬਲਦੀਆਂ ਦੇਗਾਂ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਬੈਠ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜ਼ੁਲਮ ਅੱਗੇ ਈਨ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਪਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਇਹ ਆਤਮਿਕ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਅਰੋਗਤਾ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਤੁਲ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹਵਾਲਾ ਲੱਭਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਨਾਮੁਮਕਨ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੋਂ ਪਰੇਰਨਾ ਲੈ ਕੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਉੱਤੇ ਵਿਜੇ ਪਾਉਣੀ ਖਾਲਾ ਜੀ ਦਾ ਵਾੜਾ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਕਮਾਲ ਦੇਹ ਨੂੰ ਸਵੱਛ ਤੇ ਨਰੋਆ ਰੱਖਣ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਖਲਾਕ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਸੁੱਚਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਸਜਾਈ ਰੱਖਣ ਸਦਕਾ ਸੰਭਵ ਹੋਈ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਫਰਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾਣਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਹਲਕਾਪੰਨ ਆਉਣਾ ਸੁਭਾਵਕ ਹੈ। ਇਵੇਂ ਸੁਖ ਨੱਸ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਰੋਗ ਗ੍ਰਸਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ :

ਨਾਮੁ ਬਿਸਾਰਿ ਕਰੇ ਰਸ ਭੋਗ ॥

ਸੁਖੁ ਸੁਪਨੈ ਨਹੀ ਤਨ ਮਹਿ ਰੋਗ ॥੩॥ - ਗਉੜੀ (ਮਃ ੫) - ਅੰਗ ੨੪੦

ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਂ ਜਪਣ ਨਾਲ ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੁਖ ਸੁਖ ਵਿੱਚ ਸੰਗੀ ਸਾਥੀ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਵੇਂ ਸਾਰੇ ਰੋਗ, ਸੋਗ, ਸੰਤਾਪ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ:

ਸੋਗ ਰੋਗ ਬਿਪਤਿ ਅਤਿ ਭਾਰੀ ॥ ਦੂਰਿ ਭਈ ਜਪਿ ਨਾਮੁ ਮੁਰਾਰੀ ॥੩॥

ਸੂਹੀ (ਮਃ ੫) - ਅੰਗ ੨੪੨

ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਵਿੱਚ ਟੇਕ ਰੱਖਣ ਤੇ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਅਰਾਧਣ ਨਾਲ ਸੁਭਾਅ ਵਿੱਚ ਸ਼ੀਤਲਤਾ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਸੁਖ ਵਿਕਸਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਅਰੋਗ ਦੇਹੀ ਲਈ ਇਲਾਹੀ ਵਰਦਾਨ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰੁ ਪੂਰਾ ਆਰਾਧਿਆ ਬਿਨਸੀ ਮੇਰੀ ਪੀਰ ॥

ਤਨੁ ਮਨੁ ਸਭੁ ਸੀਤਲੁ ਭਇਆ ਪਾਇਆ ਸੁਖੁ ਬੀਰ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਬਿਲਾਵਲੁ (ਮਃ ੫) - ਅੰਗ ੮੧੪

ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਰਕਾਰ ਦੀ ਰੁਟੀਨ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨ ਦੀ ਨਸੀਅਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸਨੇ ਕਾਮਲ ਜੀਵਨ ਜੀਣ ਲਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਾਗਣਾ ਹੈ, ਪਾਠ ਪੂਜਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਆਦਿ ਕਰਕੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸਵੱਛ ਤੇ ਸੁਚੇਤ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਨਿਤ ਪ੍ਰਯੋਗ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਭ ਰੋਗ ਸੰਤਾਪ ਤੇ ਪਾਪ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਨਿਰਮਲ

ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਵਾਮੀ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ । ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਮਨੁੱਖ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਖਾਂਦੇ ਪੀਂਦੇ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਕਾਰ ਵਿਹਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਮਰਦੂਦ ਹਨ, ਕੋਹੜੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਜੀਵਨ ਕਿੱਥੋਂ ਜੀਣਾ ਹੈ ।

ਜੋ ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਵੇ ਖਾਦੇ ਪੈਨਦੇ ਸੇ ਮੁਏ ਮਰਿ ਜੰਮੇ ਕੋੜੇ ॥

ਗਉੜੀ ਕੀ ਵਾਰ: ੧ (ਮਃ ੪) - ਅੰਗ ੩੦੬

ਸਾਰੀ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਨਚੋੜ ਇਹੀ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਤਮਿਕ, ਸਦਾਚਾਰਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਸਵੱਛਤਾ, ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਨਾਮ ਨਿਧਾਨ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹੋਣਾ ਅਵੱਸ਼ਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਮ ਦਾ ਇਹ ਸੁੱਚਾ ਧਨ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਹਰ ਪਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਉਸਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਅਨੰਦ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ :

ਨਿਧਿ ਨਿਧਾਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਆ ਮਨਿ ਤਨਿ ਆਨੰਦ ॥

ਨਾਨਕ ਕਬਹੁ ਨ ਵੀਸਰੈ ਪ੍ਰਭ ਪਰਮਾਨੰਦ ॥੪॥੨੪॥੫੪॥ ਬਿਲਾਵਲੁ (ਮਃ ੫) ਅੰਗ ੮੧੪

ਧੰਨਵਾਦਿ ਸਾਹਿਤ :- ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੰਕਲਪ

ਹੰਕਾਰ / ਨਿਮਰਤਾ

ਦੰਦ ਜੀਭ ਨੂੰ ਆਖਣ ਲੱਗੇ, ਸਾਨੂੰ ਤੂੰ ਨਾ ਜਾਣੇ ।
ਡਰ ਕੇ ਸਾਥੋਂ ਚੁੱਪ ਹੋ ਜਾ, ਚੱਬ ਦੇਂਦੇ ਵਾਂਗੂੰ ਦਾਣੇ ।
ਜੀਭ ਆਖਿਆ ਕਈ ਵਾਰ ਕੱਟਿਆ, ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਮੈਂ ਰਹਿੰਦੀ ।
ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਬੋਲੀ ! ਬੱਤੀ ਦੇ ਬੱਤੀ, ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਆ ਜਾਣੇ ।

ਅਰਥ: ਮੂੰਹ ਦੇ ਦੰਦ ਇਕ ਦਿਨ ਜੁਬਾਨ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੀ, ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਡਰਦੀ ਰਿਹਾ ਕਰ । ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਬੱਤੀ (32) ਹਾਂ, ਤੂੰ ਇਕੱਲੀ ਹੈ । ਸਾਡੇ ਥੱਲੇ ਕੁਝ ਵੀ ਆ ਜਾਵੇ, ਅਸੀਂ ਚੱਬ ਦੇਂਦੇ ਹਾਂ । ਤੈਨੂੰ ਵੀ ਦਾਣਿਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਚੱਬ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ।” ਜੀਭ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਕੱਟਿਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹਾਂ । ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਬੋਲੀ (ਭਾਵ ਮੰਦੇ ਬੋਲਾਂ ਤੋਂ ਹੈ), ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਬੱਤੀ ਦੇ ਬੱਤੀ ਸਾਰੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਜਾਓਗੇ (ਭਾਵ ਅਗਲੇ ਨੇ ਘਸੁੰਨ ਮਾਰ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦੇਣਾ ਹੈ) ।”

ਭਾਵਾਰਥ : ਅੰਹਕਾਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਕਈ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਦੂਜੇ ਲਈ ਇਹ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਕੀਤਾ । ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ? ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਬੋਲਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬੜੀ ਤਾਕਤਵਰ ਹੋਵੇ । ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਬੋਲਣ ਵਿਚ ਰਾਜਸੀ ਤਾਕਤ ਬੜਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਵੇਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੇ ਬੋਲਣ ਵਿਚ ਰੱਬੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬੜੀ ਹੋਵੇ । ਸੋ ਕਈ ਵੀ ਕਿਸੇ ਅੱਗੇ ਅੰਹਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਿਮਰਤਾ ਦਾ ਪੱਲਾ ਪਕੜੀ ਰੱਖੋ ।

ਪ੍ਰਭੂ-ਮਾਲਕ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇਰਾ ਕੌਡੀ ਮਲ

ਜੰਦਰੇ ਆਖਿਆ ਚਾਬੀ ਨੂੰ, ਤੂੰ ਸੁਣ ਗੱਲ ਅੜੀਏ ਮੇਰੀ ।
ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਤੂੰ ਉਂਗਲੀ ਨਚਦੀ, ਮੈਂ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਾਂ ਤੇਰੀ ।
ਚਾਬੀ ਆਖਿਆ ਤੇਰੇ ਬਿਨਾਂ, ਮੇਰਾ ਕੌਡੀ ਮੁੱਲ ਨਾ ਪੈਂਦਾ ।
ਮੈਂ ਗੁੰਮ ਗਈ ਤਾਂ ਨਵੀਂ ਲਿਆਉਣ ਲਈ, ਮਾਲਕ ਕਰੇ ਨਾ ਦੇਰੀ ।

ਅਰਥ: ਮਾਲਕ ਘਰ ਨੂੰ ਜੰਦਰਾ ਮਾਰ ਕੇ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਘਰ ਪਰਤਿਆ । ਜਦ ਚਾਬੀ ਨਾਲ ਤਾਲਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਜੰਦਰੇ ਨੇ ਚਾਬੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ । ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈਂ ਤੇ ਉਂਗਲਾਂ 'ਤੇ ਨੱਚਦੀ ਫਿਰਦੀ ਹੈਂ, ਕਈ ਕਿਸੇ ਹੱਥ, ਕਈ ਕਿਸੇ ਹੱਥ । ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਕਿ ਤੂੰ ਕਦੋਂ ਆਵੇਂਗੀ ।” ਤਾਂ ਚਾਬੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਐ ਜੰਦਰੇ ! ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਬਿਨਾਂ

ਕੌਡੀ ਵੀ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਤੂੰ ਗੁੰਮ ਜਾਵੇਂ ਤਾਂ ਮਾਲਕ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਵਾਂ, ਮੈਂ ਗਵਾਚ ਜਾਵਾਂ, ਮਾਲਕ ਨੇ ਝੋਟ ਹੋਰ ਨਵੀਂ ਚਾਬੀ ਲੈ ਆਉਣੀ ਹੈ। ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹਾਂ। ਮੇਰੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਤੇਰੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹਨ।”

ਭਾਵਾਰਥ: ਸਮਝਣ ਲਈ ਜੰਦਰੇ-ਚਾਬੀ ਦਾ ਅਲੰਕਾਰ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਸੇਧ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਵਿਗਾੜ ਲਿਆ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਹਉਮੈ ਵਿਚ ਗੁੰਮ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਲਕ ਨੇ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਤਾਂ ਅਨੇਕ ਦਾਸ-ਦਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਬੰਦਗੀ ਵਾਲੇ ਖਲੋਤੇ ਹਨ। ਸੋ ਹੋ ਮਨੁੱਖ! ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ-ਮਾਲਕ ਬਿਨਾਂ ਤੇਰਾ ਕੌਡੀ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ। ਜੀਵਨ ਦੀ ਸਾਰੀ ਖੇਡ, ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹਨ। ਤੱਤ-ਸਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨਾ ਚਾਹੀਦੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਦਾ ਸੁਕਰਾਨਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦੇ।

ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ

1. ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ

ਪ੍ਰਭਾਤ ਫੇਰੀਆਂ:- ਧੰਨ-ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਨੂੰ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਸਾਰ ਭਵਨ ਤੋਂ ਮਿਤੀ 2-11-2016 ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਤ ਫੇਰੀਆਂ ਅਰੰਭ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪ੍ਰਭਾਤ ਫੇਰੀਆਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਮਿਤੀ 12-11-2016 ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪ੍ਰਭਾਤ ਫੇਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਸਾਰ ਇੰਨਸਟੀਚਿਊਟ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰੀਆਂ।

ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨ ਸਮਾਗਮ:- ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਵਲੋਂ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਮਿਤੀ 2-11-2016 ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਸਾਰ ਭਵਨ ਵਿਖੇ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਸਮਾਪਤੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ ਅਤੁੱਟ ਵਰਤਾਏ ਗਏ।

ਧੰਨ-ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ :- ਧੰਨ-ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਸਾਰ ਭਵਨ ਵਿਖੇ ਮਿਤੀ 14-11-2016 (ਸੋਮਵਾਰ) ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 7.30 ਵਜੇ ਤੋਂ 10.30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਹੋਏ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਤ ਫੇਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਨੇ ਸੰਗਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ ਸਮਾਪਤੀ ਤੇ ਚਾਹ ਪਕੌੜਿਆਂ ਦੇ ਲੰਗਰ ਅਤੁੱਟ ਵਰਤਾਏ ਗਏ।

ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਜੰਤਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਮੱਘਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਰੀਕ ਦਾ ਸਮਾਗਮ ਮਿਤੀ 15-11-2016 ਦਿਨ ਮੰਗਲਵਾਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ 6.30 ਤੋਂ 9.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਸਾਰ ਭਵਨ, ਛੱਜੂ ਮਾਜਰਾਂ ਰੋਡ, ਸਾਹਮਣੇ ਸੰਨੀ ਇਨਕਲੇਵ ਮੁੰਡੀ ਖਰੜ ਵਿਖੇ 'ਮੰਘਿਰਿ ਮਾਹਿ ਸੁਹੰਦੀਆ ਹਰਿ ਪਿਰ ਸੰਗਿ ਬੈਠੜੀਆ ॥' ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਕਥਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਸਾਰ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਇੰਨਸਟੀਚਿਊਟ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਨਿਭਾਈ। ਸਮਾਪਤੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ ਅਤੁੱਟ ਵਰਤੇ।

ਦਸੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਸਮਾਗਮ

ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਜੰਤਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਮੱਘਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਰੀਕ ਦਾ ਸਮਾਗਮ ਮਿਤੀ 15-12-2016 ਦਿਨ ਵੀਰਵਾਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ 6.30 ਤੋਂ 9.00 ਵਜੇ ਤੱਕ 'ਪੋਖਿ ਤੁਖਾਰੁ ਨਾ ਵਿਆਪਈ ਕੰਠਿ ਮਿਲਿਆ ਹਰਿ ਨਾਹ ॥' ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਸਮਾਗਮ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਸਾਰ ਭਵਨ, ਛੱਜੂ ਮਾਜਰਾਂ ਰੋਡ, ਸਾਹਮਣੇ ਸੰਨੀ ਇਨਕਲੇਵ ਮੁੰਡੀ ਖਰੜ ਵਿਖੇ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਮਾਪਤੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ ਅਤੁੱਟ ਵਰਤਣਗੇ।

ਰਾਗ - ਰਾਮਕਲੀ ਥਾਟ - ਭੈਰਉ
 ਸੁਰ - ਰਿਸ਼ਭ ਪੈਵਤ ਕੋਮਲ, ਦੋਵੇਂ ਮਧਿਅਮ, ਦੋਵੇਂ ਨਿਸ਼ਾਦ ਬਾਕੀ
 ਸੁਧ ਵਰਜਿਤ ਸੁਰ - ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਭ ਜਾਤੀ - ਸ਼ਾੜਵ- ਸੰਪੂਰਨ
 ਵਾਦੀ - ਪੰਚਮ ਸੰਵਾਦੀ- ਸੜਜ ਸਮਾਂ - ਦਿਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਰ ।
 ਆਰੋਹ ਸ, ਗ ਮ ਪ, ਧੁ ਨੀ ਸੰ ।
 ਅਵਰੋਹ ਸੰ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਮੇ ਪ, ਧੁ ਨੀ ਧੁ ਪ, ਗ ਮ ਰੇ ਸ ।
 ਪਕੜ ਪ, ਮੇ ਪ ਧੁ ਨੀ ਧ ਪ, ਮ ਪ ਗ ਮ ਰੇ ਸ ।

ਰਾਗ ਰਾਮਕਲੀ ਮੱਤ ਤਾਲ ਮੱਧ ਲੈਅ

ਤਾਲ ਚਿੰਨ੍ਹ	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	X		2			3			
ਸਥਾਈ	ਗਮ ਰਾs	ਧੁ ਜਾ	ਪ ਰਾ	ਮੇ s	ਪ ਮ	ਮ ਕੀ	ਗਮ ਸਰ	ਰੇ ਣਾ	ਸ ਈ
	.ਧੁ.ਧੁ ਨਿਰ	.ਨੀ.ਨੀ ਭਉ	ਸ ਭ	ਰੇ ਏ	ਸ ਗੋ	ਮਗ ਬਿੰਦ	ਪਮ ਗੁਨ	ਧੁ ਗਾ	ਪਪ ਵਤ
	ਧੁਨੀ ਸਾs	ਸੰ ਧ	ਮੇਪ ਸੰs	ਧੁਨੀ ਗs	ਧੁਪ ss	ਗ ਦੁ	ਮਗ ਖs	ਰੇ ਜਾ	ਸ ਇ
ਅੰਤਰਾ	ਮ ਜਾ	ਪ ਕੈ	ਧੁ ਰਾ	ਧੁ ਮ	ਨੀ ਬ	ਸੰ ਸੈ	ਸੰਸੰ ਮਨ	ਰੇਂ ਮਾ	ਸੰ ਹੀ
	ਨੀ ਸੋ	ਸੰਸੰ ਜਨ	ਨੀਸੰ ਦੁs	ਧੁ ਤ	ਪ ਰ	ਪਧੁ ਪੇs	ਮੇਪ ਖਤ	ਮਗ ਨਾs	ਰੇਸ ਹੀs

ਪੰਨਾ ੮੯੯ ॥ ਰਾਮਕਲੀ ਮਹਲਾ ਪ

ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਕੀ ਸਰਣਾਇ ॥ ਨਿਰਭਉ ਭਏ ਗੋਬਿੰਦ ਗੁਨ ਗਾਵਤ ਸਾਧਸੰਗਿ ਦੁਖੁ ਜਾਇ ॥੧॥
 ਰਹਾਉ ॥ ਜਾ ਕੈ ਰਾਮੁ ਬਸੈ ਮਨ ਮਾਹੀ ॥ ਸੋ ਜਨੁ ਦੁਤਰੁ ਪੇਖਤ ਨਾਹੀ ॥ ਸਗਲੇ ਕਾਜ ਸਵਾਰੇ ਅਪਨੇ
 ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਰਸਨ ਨਿਤ ਜਪਨੇ ॥੧॥ ਜਿਸ ਕੈ ਮਸਤਕਿ ਹਾਥੁ ਗੁਰੁ ਧਰੈ ॥ ਸੋ ਦਾਸੁ ਅਦੇਸਾ
 ਕਾਹੇ ਕਰੈ ॥ ਜਨਮ ਮਰਣ ਕੀ ਚੁਕੀ ਕਾਣਿ ॥ ਪੂਰੈ ਗੁਰ ਉਪਰਿ ਕੁਰਬਾਣ ॥੨॥ ਗੁਰੁ ਪਰਮੇਸਰੁ ਭੇਟਿ
 ਨਿਹਾਲ ॥ ਸੋ ਦਰਸਨੁ ਪਾਏ ਜਿਸੁ ਹੋਇ ਦਇਆਲੁ ॥ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਜਿਸੁ ਕਿਰਪਾ ਕਰੈ ॥ ਸਾਧਸੰਗਿ ਸੋ
 ਭਵਜਲੁ ਤਰੈ ॥੩॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਵਹੁ ਸਾਧ ਪਿਆਰੇ ॥ ਮੁਖ ਉਜਲ ਸਾਚੈ ਦਰਬਾਰੇ ॥ ਅਨਦ ਕਰਹੁ
 ਤਜਿ ਸਗਲ ਬਿਕਾਰ ॥ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਜਪਿ ਉਤਰਹੁ ਪਾਰਿ ॥੪॥੪੨॥੫੩॥

ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਸਾਰ ਮੈਡੀਕਲ ਸੇਵਾ ਸੈਂਟਰ

ਐਸੋਸੀਏਟਸ: ਸੇਵਕਸ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟ੍ਰਸਟ (ਰਜਿ.) ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

ਸੋਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸੇਵਾ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ

ਸੰਗਤਾਂ ਭਰਵਾਂ ਲਾਭ ਉਠਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਨਵੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ।

	Name of Deptt.	No. of Patients		
		New	Old	Total
1	General Medical	66	184	250
2	Eye	16	23	39
3	Cardiology	04	37	41
4	Dental	21	82	103
5	Gynaecology	12	44	56
6	Homoeopathy	23	230	253
7	Physiotherapy	02	13	15
	Total	144	613	757
	Laboratory	61	-	61

ਬੰਨਵਾਦਿ :

ਨਵੰਬਰ 2016 ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਹਾਇਤਾ ਦਾ ਵੇਰਵਾ:-

1. S. Surinder Singh #3307/Sec. 19D/Chd 20,000/-	24. Bibi Jasleen Kaur #1369/Sector-40B/Chd 500/-
2. Dr. Daljit Kaur Gakhar #1600/34D/Chd 10,000/-	25. Bibi Harpreet Kaur #461/Sec 44A/Chd 1,000/-
3. Bibi Gurcharan Kaur #1106/Sector-34C/Chd 2,500/-	26. S. Dilbagh Singh/ Satkar Properties Mundi Kharar 1,100/-
4. S. Tarminder Wachhair C/O B.S. Wachhair #238/ Sector-45A/Chd 49,700/-	27. All Indian Sikh Federation (Regd.) D-9(G.F.) Green Park Main New Delhi 21,000/-
5. S. Dhanwant Singh #447/Phase -4/Mohal 2,500/-	28. Bibi Gurdev Kaur/Mundi Kharar 500/-
6. S. Ramandeep Singh Wachhair C/O B.S. Wachhair #238/ Sector-45A/Chd 33,500/-	29. Dr. Hardeep Kaur Saluja #53/Sec70/Mohali 15,000/-
7. S. Amarpreet Singh C/O B.S. Wachhair #238/ Sector-45A/Chd 4,970/-	30. Mrs. Bhasin #1417(G.F.) Sector-34C/Chd 2106/-
8. S. D.P Singh #393/Phase 9/Mohali 1,200/-	31. Bibi Satwant Kaur/ Mundi Kharar 100/-
9. Col. H.S Uppal #306/Sec. 33A/Chd 40,000/-	32. S. Amarjit Singh/ Mundi Kharar 100/-
10. Bibi Harsharan Kaur Sethi #1440/ 34C 1,600/-	33. S. Naunihal Singh/ Mundi Kharar 100/-
11. S. Inderjit Singh #171/Phase-6/Mohali 20,000/-	34. Bibi Harmeet Kaur/ Mundi Kharar 100/-
12. Bibi Birinder Kaur #1116/Sector- 36B/Chd 11,000/-	35. Bibi Gurdip Kaur/ Mundi Kharar 100/-
13. Bibi Daljit Kaur #1729/Sector- 33D/Chd 2,000/-	36. S. Satnam Singh/ Mundi Kharar 100/-
14. S. Balwinder Singh Sagar #2506/Ph7 5,000/-	37. S. Jasjit Singh/ Mundi Kharar 100/-
15. S. Birinder Singh #6A/Sunny Enclave 1,000/-	38. S. Mandeep Singh/ Mundi Kharar 100/-
16. Col. Ranjit Singh (HUF) #207/Sec 33A/Chd 1,500/-	39. S. Sukhwinder Singh/ Mundi Kharar 100/-
17. Bibi Gurdeep Kaur #461/Sec. 44A/Chd 1,000/-	40. Bibi Manjit Kaur Bindra #1655/Sec.34D/Chd 500/-
18. Bibi. Harleen Kaur Sarna #107G, Shivalik Vihar Naya Goan, Mohali 500/-	41. S. Narinder Bir Singh #1444/Sec 34C/Chd 1,000/-
19. Mr. Vijay Kumar # 111/Ram Darbar/Ph-I/Chd. 100/-	42. B.S. Wachhair #238/1/Sector-45A/Chd 2,000/-
20. Bibi Rajleen Kaur #836/Phase II/Mohali 500/-	43. Bibi Surjit Kaur #1444/Sec 34C/Chd 1,000/-
21. S. Harsharnpal Singh Bhatia #461/44A/Chd 1,000/-	44. Capt. Parmatam Singh #1218/Sector-33C 200/-
22. Dr. Prabhjot Kaur #4125/Sector-68/ Chd 5,000/-	45. Dr. Jagjeet Singh #25/Phase-7/Mohali 20,000/-
23. S. Surinder Singh #303/Sector-20A/Chd 500/-	46. Giani Ranjit Singh #2846/2/Sec47C/Chd 11,000/-
	47. Bibi Dalji Kaur #278/Sector-33A/Chd 2,000/-
	48. Dr. Saranjit Singh #2817/Phase-7/Mohali 2,000/-

ਆਪਣੇ ਦਸਵੰਧ ਵਿੱਚੋਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਾਇਆ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਭੇਜ ਕੇ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਓ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ ਜੀ। ਮਾਇਆ ਚੈੱਕ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਭੇਜੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੋਸਾਇਟੀ ਦਾ SB A/c No.07111000004108, IFS Code: PSIB0000711 PAN No. AAATG4268N ਪੰਜਾਬ ਐਂਡ ਸਿੰਧ ਬੈਂਕ, ਸੈਕਟਰ 36, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਹੈ ਜੀ। ਸੋਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਮਾਇਆ ਤੇ Income Tax ਦੀ ਧਾਰਾ 80-G ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਛੋਟ ਉਪਲਬਧ ਹੈ।

ਬੋਨਤੀ